

Дарси 12: Тайёр кардани китобчаи худсоз¹

Фаъолияти кодекскунонӣ – ин имконияти муҳим барои хонандагон бо истифода аз матни бофта, ки ҳамаи мафҳумҳоро бо ҳам пайваст мекунад. Дар чараёни таълимӣ дар соҳаи омӯхтани заминчунбӣ фаъолияти кодекссозӣ ба хонандагон кӯмак хоҳад кард, ки чунин мафҳумҳо ба мисли заминчунбӣ, фарқ кардани хатар ва огоҳкунонӣ аз хатар яъне бехатарӣ аз заминчунбиро бифаҳманд. Дар дарси мазкур хонандагон маълумоти аз дарсҳои гузашта гирифта истофода карда, дар бораи таърихи нафаре ё гурӯҳе, ки заминчунбиро аз сар гузарониданд, мақола бинависанд ва дар шакли китобча бо дастони худ тайёр карда ҷоп бикунанд.

Дарси мазкур дар асоси лоиҳаи бадеии “Пайплан Прочект”, ки аз тарафи Донишгоҳи Вашингтон тартиб дода шудааст (Stickler, 2000) таҳия шудааст.

Барои фаъолияти мазкур 3 ё 4 дарси дусоата чудо намоед.

Масолех

Диққат! Микдори асбобҳо ва маводҳои зерин барои тайёр кардани 1 нусхаи китоб кофӣ аст. Масолеҳи овардашударо ба микдори китобҳои зарб зада, микдори лозимии китобҳоро ҳисоб бикунед (як китоб барои як хананда). Баъзе маводҳоро (масалан, қаламҳои ширешӣ, сӯзанҳои мошинҳои дарздӯзӣ ва лента) хонандагон метавонанд якҷоя истифода баранд.

Як варақи қоғази ранга (21.5 см x 28 см)

Шаш варақи қоғази сафед (21.5 x 28 см)

Сӯзани мошини дарздӯзӣ

1.5 метр ресмон

Скрепка

2 варақи картони якранги ғафс (15 см x 23 см)

Скотчи ранга (4 см паҳноӣ)

Қайчи

Қалами ширешӣ

Қоғази шаффофи ширешӣ барои ламинатсия кардани муқова (аз рӯи хоҳиш)

Қаламҳои ранга, фламастер, қоғаз ва ғ.

Як нусха намуна барои пур кардан (ба дарси мазкур замима гузошта шудааст)

Чараёни машқҳо

Рӯзи 1

1. Ба хонандагон бигӯед, ки ҳар яке аз онҳо бояд дар бораи одам ё гурӯҳе, ки заминчунбиро аз сар гузаронданд, бинависанд. Ба онҳо фаҳмонед, ки барои нақли худ онҳо метавонанд макон, қахрамонҳо ва иқтибосҳо бибофанд, ва аз ҳама бехтараш дар нақли худ маълумоти аз дарсҳои гузашта дарёфт кардари истифода баранд. Ба

¹ Дар ин дарс тарзи сохтани китоб, ки тулии садсолаҳо истифода мекунанд ва бо соддагӣ ва эътимоднок хаст, истифода шудааст.

хонандагон нусхаи намунавиро тақсим намоед, ки дар он маълумоти нақли худро дароварда қисмати болоии онро пур бикунанд. Дар ин замина хонандагон метавонанд дар гурӯҳҳо якҷоя кор бикунанд. Барои иҷро кардани ин вазифа 10-15 дақиқа ҷудо шудааст.

2. Акнун аз ҳар як хонанда хоҳиш намоед, ки бо истифода аз расмҳо, калима ва ҷумлаҳо корти нақли худро тартиб диҳанд. Ба хонандагон фаҳмонед, ки тартиб додани корт барои навиштани нақл ба онҳо кӯмак хоҳад кард. Намуни харитаи нақл дар расми 1 оварда шудааст. Саволҳои зерин ба хонандагон кӯмак хоҳанд кард: Нақли шумо дар бораи кист? Воқеа дар кучо рӯй додааст? Воқеа аз чӣ оғоз гардид? Хонандагон метавонанд тарзи кор карданро худ интихоб намоянд: дар гурӯҳ (бо номи “ҳучуми майнаи сар” ё ба таври инфиродӣ. Хонандагонро водор созед, ки дар бораи кадом маълумоти дарси гузаштаре барои нақли худ мехоҳанд истифода баранд, фикр бикунанд (лексия ва машқҳои амалӣ). Барои машқи мазкур 30 ё зиёда дақиқа ҷудо намоед.

3. Дар анҷоми дарс кортҳои хонандагонро ҷамъ бикунед.

Рӯзи 2

4. Ба хонандагон кортҳои онҳоро бо як ё якчанд варақи қоғаз баргардонед. Ба онҳо бигӯед, ки имрӯз корти нақли худро ба анҷом расонанд (агар то ҳол пур накарда бошанд) ва сиёҳнависиро оғоз бикунанд (дар варақи қоғаз сафед). Дар ҳолати зарурӣ, ҳангоми навиштани сиёҳнавис, хонандагон водор созед, ки аз маълумоти корти худ истифода баранд. Дар баробари он, дар рафти навиштани сиёҳнавис, хонандагон метавонанд маълумоти корти худро ба инобат нагирифта, ба нақли худ маълумот ё маводи пеш аз ин номаълумро истифода баранд. Барои иҷрои ин вазифа то охири дарс вақт ҷудо намоед.

5. Дар анҷоми дарс сиёҳнавис ва кортҳоро ҷамъ намоед.

Дарси 3

Диққат! Пеш аз оғоз гардидани дарс якчанд ҳавзаҳо оиди тайёр кардани китоб ташкил бидиҳед. Дар ҳар яке аз ин ҳавзаҳо хонандагон ба гурӯҳҳо аз 4-5 нафар иборат буда тақсим мешаванд ва ба тартиб додани китоби худ оғоз мекунанд. Дар ҳар як ҳавза бояд масолеҳ ва асбобҳои кофӣ барои бо дастони худ тайёр кардани китоб барои ҳар як хонанда мавҷуд бошад. Ҳар як ҳавза бояд ҳаттиақал як қайчӣ, якчанд лӯлапечи скотчи ҳарранга, варақҳои картон (2 донагӣ ба ҳар як хонанда), якчанд сӯзани дарздӯзӣ ва ресмон.

6. Ба хонандагон бифаҳмонед, ки акнун онҳо китоби худро тайёр мекунанд. Ба ҳар яке онҳо 6 варақи қоғаз сафед бидиҳед ва фаҳмонед, ки 6 варақи қоғаз сафед ин 2 саҳифаи китоби онҳо хоҳад буд. Ба ҳар як нафар 1 варақ қоғаз ранга (барои муқоваи китоб) супоред. Хонандагон метавонанд барои муқоваи китоби худ ранги дилхоҳро интихоб намоянд. Бигузур онҳо 6 варақи қоғаз сафедро ба ду қисмат, чи тавре ки дар расми 2 оварда шудааст, қат намоянд ва фаҳмонед, ки ин варақҳои муқоваи китоби онҳо хоҳанд буд.

7. Бигузур хонандаҳо риштаю сузанро ба даст гиранд. Онҳо набояд дар охири ришта гирех бандад, вале дар натиҷаи дӯختан дарозии ҳар ду тарафи ришта бояд якхел бошанд. Варақҳоеро, ки чун муқова хидмат хоҳанд кард, мебояд бо скрепка пайваست, чи тавре дар расми 3 нишон дода шудааст. Акнун бигузур хонандагон 4 нуқтаи баробарро дар хати

катшуда қайд намоянд. Ин нуктаҳо барои дӯхтан чун нишона хидмат хоҳанд кард. Дӯхтанро аз нуктаи аввал бояд оғоз кард (тарафи дилҳоҳ) ва аз нуктаи якуми болои сӯроҳ карда риштаро аз тарафи чапи қат гузаронда сипас риштаро ба нуктаи дуҷум расонда, бу нуктаи сонӣ ба поён сӯроҳ мекунанд ва ҳамин тавр то охир (расми 4). Баъд аз он риштаро аз нӯғҳояш гирифта гереҳи дугона бибанданд (дар миёни қат аз қисмати берунӣ). Нӯғҳои овезони риштаро бо қайчӣ мебуранд, аммо андозаи муайянеро аз гиреҳ бояд нигоҳ дошт, то ки дар оянда он кушода нашавад.

8. Акнун вақти часпондани муқова расид. Барои китоби худ, хонандагон бояд 2 варақӣ картони ношаффоҳ ҳаҷмаш 15 см х23 см дошта бошанд. Бигузур онҳо лентай скотчро бо ҳаҷми 28 см бибуранд ва онро болои ҷои кушод ва тарафи ширешдор бо боло бигузуранд. Сипас онҳо бояд ин лентаро дар варақҳои қайдшуда монда байни варақҳо масофаи на камтар аз 5 см бигузуранд (расми 5). Баъдан нӯғи баромадаи скотчро ба дарун қат намоянд.

9. Ҳоло хонандагон бояд қалами ширеширо гирифта муқоваро ба варақҳои тайёр часпонанд. Пеш аз часпондан тавсия дода мешавад, ки аввал варақҳои сафеди дӯхташударо гузошта онро бо муқова мутобиқ намоянд ва сипас онро часпонанд.

Диққат! Агар хонандагон ҳар ду варақро ба муқова часпонанд ва онро ба ҷои қатшуда мутобиқ накунанд муқова метавонад ҳангоми пушидани китоб бидарад. Аз ҳамин сабаб аввал мебояд онро болои ҳам гузошта, мутобиқ кунонда ва авваи як қисмати муқова ва сипас қисмати дигари онро часпонд.

10. Агар вақти додашуда имконият диҳад, ба хонандагон сиёҳнавис ва кортҳои нақро баргардонед, то онро ба итмом расонанд. Дар ин давр, хонандагон набояд нақли худро дар китобҳои тайёршуда нависанд. Онҳое, ки сиёҳнависро тартиб доданд, метавонанд ороиши қисмати тарҷумаҳолиро оғоз намоянд, яъне саҳифа дар бораи ҳуди хонанда. Тарҷумаи ҳолро метавон дар охири китоб илова намуд, ки онро “Дар бораи муаллиф” метавон ном ниҳод. Дар ҳамон саҳифа расми ҳуди муаллифро низ метавон ҷой дод.

Диққат! Барои ин машқ шумо метавонед сурати ҳар як хонандаро пешакӣ гирифта ҷоп намоед. Фаромӯш насозед, ки шояд пеш аз суратгирӣ барои гирифтани сурат аз ҳуди он нафар ё идораҳои мутобиқ иҷозат гирифан лозим аст.

11. Дар анҷоми дарс навиштаҳои хонандагон ва китоби сохтаи онҳоро ҷамъ намоед.

Рӯзи 4

Диққат! Пеш аз оғози дарс якҷанд ҳавза барои ороиши китобҳои худсоз тайёр намоед. Дар ин ҳавзаҳо хонандагон китобҳои худро ороиш хоҳанд дод. Ҳар як ҳавза бояд қаламҳои ранга, маркер, фломастер, қоғази ранга ва қайчӣ дошта бошад.

12. Ба хонандагон навиштаҳо, расмҳо ва китобҳоро тақсим намоед бигузур онҳо нақли худро аз сиёҳнавис ба китобҳои сохташуда рӯнавис бикунанд ва муқоваи онро ороиш бидиҳанд. Хонандагонро ба гурӯҳҳои аз 4-5 нафар тақсим бикунед ва ба ҳавзаҳои ороиши ҷудо намоед. Вақте хонандагон нақли худро ба китобҳо рӯнавис мекунанд, онҳо бояд барои ороиш бо тасвирҳо дар дохили матн ҷой бигузуранд. Ҳаҷми тасвирҳо ихтиёрӣ аст. Ҳар як тасвир метавонад 2 – 3 сатр маълумот дар бораи он дошта бошад.

Диккат! Ба хонандагон сурати ва тарҷумаи ҳоли онҳоро тақсим намоед. Бигузур сурати худро дар саҳифаи охири китоб якҷоя бо тарҷумаи ҳоли худ часпонанд. Онҳо метавонанд дар саҳифаи аввали китоби худ сарлавҳа ҷой диҳанд. Сарлавҳа метавонад дар бораи кори иҷрошуда, номи муаллиф ва таърихи навиштани кор маълумот диҳад. Ба хонандагон дар ҳолати зарурӣ кӯмак намоед, ки китобро ба лентаи ширешӣ барои муҳофизат ва пойдории он печонанд.

13. Хонандагон бо тайёр кардани китоб табрик созед. Агар вақт имкон диҳад, хонандагон метавонд ҳикояи худро ба якдигар нақл кунанд. Хонандагон метавонанд китоби худро бо худ гиранд. Шумо метавонед онро нусхабардорӣ карда дар оянда барои баҳо додани ҷаъолияти хонанда дар охири соли хониш истифода баред.

Диккат! Қатъиян тавсия дода мешавад, ки як рӯзи ҷудогона интиҳоб намуда комёбиҳои хонандагоро ҷашн гиред. Дар давоми ин ҷашнгирӣ ба хонандагон шаҳодатнома супурда мешавад, ки он тасдиқи анҷоми бомуваффақияти ҳамаи вазифаҳо мебошад. Дар ҷашнвора хонандагон метавонанд корҳои худро ба аъзои оилаи худ, муаллимон ва маъмурияти муассисаи таълимӣ намоиш бидиҳанд. Дар баъзе муассисаҳои таълимӣ хонандагон метавонанд кори худро ба китобхонаи мактабӣ супуранд, то дигарон низ бо ин кор шиносӣ пайдо намоянд.

Сарчашмаҳои муфиди интернетӣ

«Пайплайн Проджект» Университети Вашингтона:
<http://www.washington.edu/uwired/pipeline/>

Иттиҳодияи муаллимон ва муалифон:
<http://twc.org/>

Истинод:

Бевен К.К., Кровдер Д.Н, Доддс Д.Е, Ванс Л. Маран Д.Ф., Морс Р.Х, Шарп В.Л. Спройл Д.Д., 1995, Заминҷубиҳо: Дастур барои муаллимони синфҳои 7-12 (ҷопи дуҷум), Иттиҳодияи геофизикии Амрикоӣ ва Агентии федералии идоракунии ҳолатҳои фавқуллода, FEMA 253, 364 р.

Стикер С., 2000, Тайёр кардани китобча бо имзои як нафар – Чи тавре ки мар бо Northwest Bookfest дар соли 2000 тайёр кардааст, Сиатлу, Вашингтон.

Ин намуна аз маводи Бевен ва дигаро (1995) таҳия шуда коркард шудааст.

1. Сутунҳоро пур бикунед ва ин маълумотро дар нақли худ истифода намоед:

Рӯз ва вақти заминчунбӣ (воқеъ ва хаёлӣ): _____

Макони амал: _____

Қувваи ҳисобии заминчунбӣ:

Аз рӯи ҷадвали Рихтера: _____

Аз рӯи шиддат бо намунаи Меркалли: _____

Миқдори фавтидагон: _____

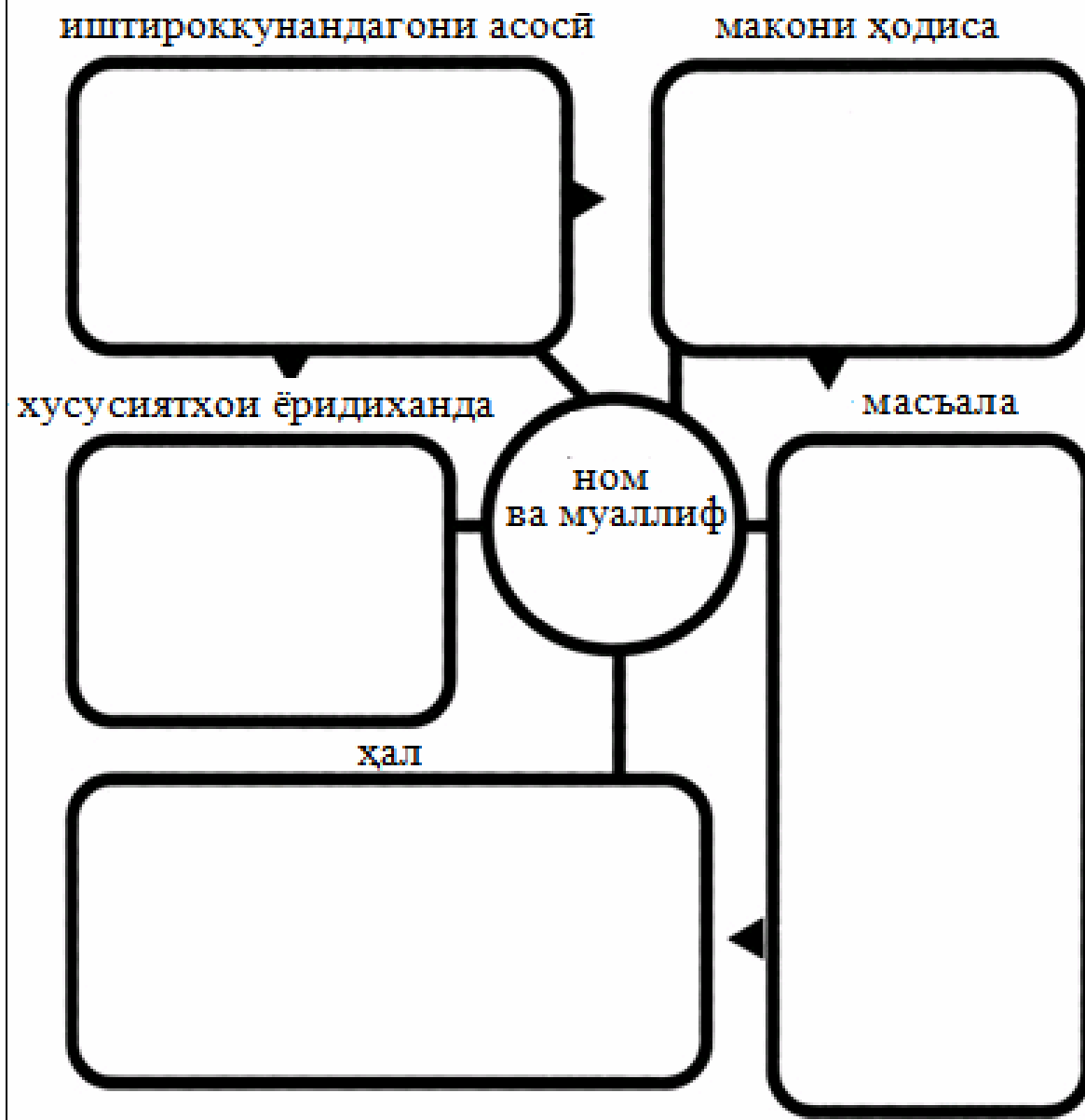
Зарар ба моликият: _____

Таърихи заминчунбии охирин дар ин минтақа: _____

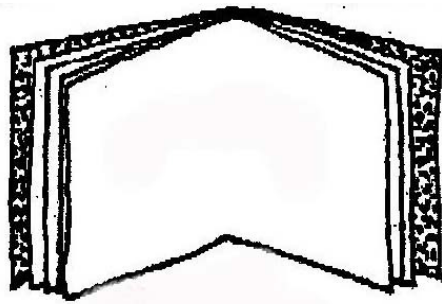
2. Чи хел барои кашидани харитаи нақл дар инҷо маълумоти поёнро истифода намоем:

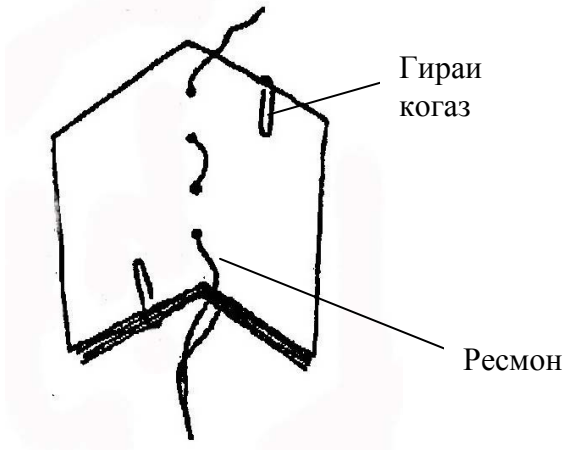
харитаи нақл

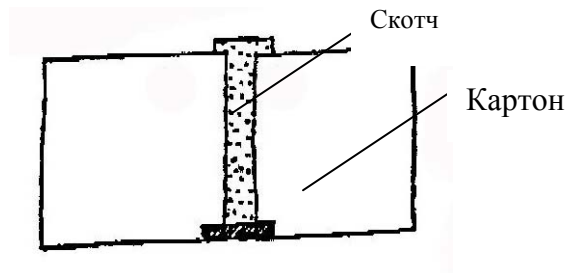
Расми 1. Намунаи харитаи нақл

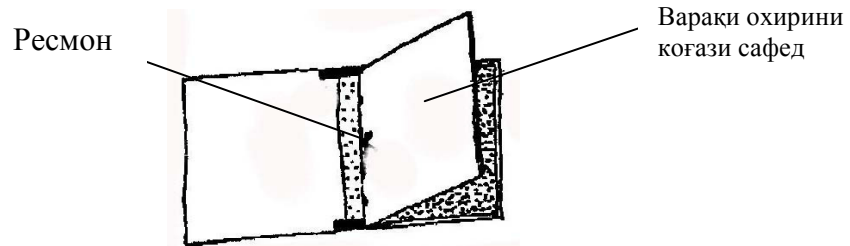
Расми 2

Расми 3

Расми 4

Расми 5